

In deze notitie wordt verteld over Emilia door Regina Schulte aan Gerard Martin Langemeijer (1920-05-08)

EEN BEZOEK AAN NICHT REGINA

Op een zeer hete dag in mei 1981 bezochten Ria, Otto en ik onze tachtigjarige nicht Regina Schulte in Arnhem. Ondanks de hitte en haar hoge leeftijd maakte Regina een zeer vitale indruk. Ik had haar sedert de oorlogsjaren niet meer gezien. Het is wonderlijk om na 40 jaar weer de draad op te nemen voor een gesprek. Haar kostte het in het geheel geen moeite. Ze was vol belangstelling hoe het mij gegaan was.

Behalve het feit dat wij haar gaarne weer eens terug zagen, waren wij ook gekomen om van haar nog eens iets te horen over de vakanties die zij vroeger bij onze grootmoeder in Mettingen doorbracht. Mijn vader vertelde niet zoveel over Mettingen en zijn ouders. Via Regina die een levendige vertelster is hoopten we nog eens wat van vroeger te horen. De moeder van Regina heette Maria Langemeijer en was een zuster van mijn vader. Maria Langemeijer was getrouwd met Max Voss, die directeur was van de firma Voss — damesconfectie — in Leeuwarden. (de firma Voss werd rond 1930 door C. & A. overgenomen. De naam Voss werd in 1978 gewijzigd in FOXY FASHION).

Regina logeerde rond 1910 menig jaar met haar ouders, broers en zusjes vele malen in de zomer bij "Groszmutter" — Emilia Langemeijer — Weller. Vakanties die soms zes weken duurden. "Groszmutter" was de weduwe van Martin Langemeijer, de oprichter van Langemeijer & Stöcker te Amsterdam. Martin was dus de vader van mijn vader. In vroegere tijden was het in Mettingen heel gebruikelijk dat jonge mannen naar Nederland trokken om hun brood te verdienen, terwijl hun echtgenoten gewoon in Mettingen bleven wonen. Een heel enkele keer logeerde mijn grootmoeder wel eens in Amsterdam bij haar man op de Voorburgwal, doch gebruikelijk was dat mijn grootvader om de twee maanden per trein naar Mettingen ging en dan enkele dagen daar bleef. De bloemetjes werden dan buiten gezet. Bij Telsemeijer trof men dan zijn oude plaatsgenoten en werd driftig skat gespeeld. (een kaartspel zoiets als bridge). Het werd dikwijls laat en men zei dan: "De klokskes dat telt niet voor us."

Regina kon zich over die tijd bij "Groszmutter" nog herinneren en kon er gezellig Over vertellen.

Van uit Leeuwarden werden soms fietsen meegenomen naar Mettingen. Groszmutter bewoonde een fijn groot herenhuis, maar de kinderen wilden er toch wel graag 'ne op uittrekken.

Bij het huig hoorde een stuk weiland omdat men een koe er op na hield. In die tijd was Mettingen erg klein en moest iedereen voor zijn eigen zuivelproducten zorgen. Er werd dus gehooïd en men slachtte eenmaal per jaar het eigen gemeste varken. Kippen en een bok behoorden ook tot het huishouden. Voor verse broodjes kon men terecht bij bakker Grotmeijer.

Dikwijls logeerden in dezelfde tijd daar ook haar ooms Clemens (mijn vader) Ignatz en Gerhard. Later ook haar neven Martin en Vincent. Er werd dan ook extra personeel aangetrokken.

Volgens Regina was mijn vader vrolijk van aard. Hij schoot graag met een buks op spreeuwen en haalde graag kattedwaad uit.

Oom Gerhard was ook bijzonder aardig. Helaas stierf hij vrij plotseling, binnen drie dagen. Mijn vader zou eens een schuurtje schilderen doch zette daarbij zijn ladder op een molshoop, waardoor hij met ladder en al om viel en zijn arm brak. Helaas was de medische wetenschap nog niet zo best in die tijd. Mijn vader hield er een stijve elleboog van over en dat is altijd zo gebleven. Regina vertelde dat men door de lange duur van de vakanties, die soms niet geheel parallel liepen met de schoolvakanties veel school— dagen verzuimden. De scholen in Leeuwarden en Amsterdam maakten geen problemen met die half Nederlandse Duitse kinderen.

Groszmutter ging iedere dag naar de kerk. Zij was zeer scrupuleus en zwaartillend. 's Middags trok zij zich terug voor gebed op haar kamer en dat duurde dan een hele tijd. 's Avonds was voor alle gasten de grote kwelling het rozenkrans bidden. Dat duurde n.l. ruim een half uur omdat Groszmutter na elk weesgegroet een schietgebed zei. Regina's vader moest meestal "toevallig" om die tijd even iets regelen bij de burens. De woorden: "Herr gib uns reue" lagen op Groszmutters lippen. Ook zei ze dikwijls: "Wir sind er übel an". Overigens behoorde ze tot de meest welgestelde mensen van Mettingen. De geestelijken in Mettingen waren erg streng. Op het Jansenistische af. Mijn vader was volgens Regina wat gemakkelijker. Als hij moe was en naar bed ging zei hij soms: "Heer du weiszt dasz ich dich beminne. Ich mache ein Keuszkke und stap d 'rin". Overigens ging men zondags tweemaal naar de kerk. De vroegmis en naar de hoogmis. Voor de kinderen was er 's middags een speciale Kinderandacht.

Maar ja, Groszmutter Emilia had geen gemakkelijke jeugd gehad. Haar moeder stierf op 37 jarige leeftijd en liet 10 kinderen achter, die toen nog zeer jong was werd bij een oude grootmoeder opgevoed. Toen die stierf nam haar dienstmeisje Anna Padberg merkwaardige genoeg afkomstig uit Heerenveen de taak als opvoedster over. Overigens ontstond tussen die beiden een hechte band. later verzorgde Groszmutter Anna Padberg tot haar dood. Men kan zich thans nauwelijks voorstellen hoe arm veel mensen voor 1900 in Mettingen naren. Niet voor niets trok men met honderden weg in de zomer naar Nederland om daar iets te verdienen.

Een dochter van Groszmutter was kloosterzuster en die mocht nooit op bezoek komen. En een van de zoons n.l. Carl werd Witte Pater. In 1905 vertrok die als missionaris naar Tanganyika. Toen ter tijd een duitse kolonie in Oost Afrika. Renina maakte als bruidsmeisje zijn eerste heilige mis in Mettingen nog mede en herinnerde zich nog zeer goed dat de straten in Mettingen van af het ouderlijk huis tot aan de kerk met groen was versierd. Zij had een mandje met bloemblaadjes om die uit te strooien op straat, doch toen ze op het altaar zat kwam ze tot haar schrik tot de ontdekking dat ze vergeten had de bloemblaadjes te strooien.

In 1925 kwam Oom Carl terug uit Afrika op verlof. Na 18 jaar dus! Hij zag er weinig verzorgd uit. Mijn broer Otto herinnerde zich, dat mijn vader hem met oom Carl naar de kapper stuurde om hem wat toonbaarder te maken. Overigens wilde oom Carl niet meer naar zijn geboortehuis in Mettingen terug, omdat dat verkocht was. Dat was gebeurd in het begin

van de oorlog dus in 1914. Groszmutter was toen gaan wonen bij haar dochter Agatha Heuer in Neuenkirchen.

Daarna ging mijn vader een of tweemaal per jaar zijn moeder opzoeken in Neuenkirchen. Later toen ikzelf een lange tijd in Neuenkirchen verbleef, sprak men daar steeds over: Groszmutter Zimmer.

Toen mijn vader op bezoek was in Neuenkirchen was Regina daar ook wel eens en dan gingen ze samen wel eens naar Osnabrück om er eens uit te zijn, want Groszmutter was niet altijd even opgewekt. Ja, dat was ze destijds in Mettingen tijdens de vakanties ook al niet. Als kind dacht je: "Het is fijn in Mettingen te zijn alleen jammer dat Groszmutter er steeds is". Maar toch was het een goede vrouw. Jaar in jaar uit had ze 7 tot 9 gasten 6 weken per jaar en dat zegt toch heel wat.

Heerlijke herinneringen had Regina aan de blauwe bolderwagen zwaar beladen met fris wasgoed. Men moest er een kwartier meer rijden om aan de bleek te komen waar alles op het gras in de zon werd uitgespreid om te bleken. Daarna reed men weer naar huis en werd het gebleekte goed door de mdËe1 gehaald, opgevouwen en in de linnenkast opgeborgen. Men was dan hoogst tevreden na de gedane arbeid en had veel plezier gehad ook.

De verloving van tante Agatha met Clemens Heuer was ook een sensatie. Tante Agatha ging haar verloofde afhalen van het station. De kinderen hadden zich strategisch opgesteld om te zien hoe zo iets gaat. De verloofden hadden elkaar gekust, nou en dat was me wat. Met neef Martin heeft ze het spelletje "verloofden afhalen" dagenlang gespeeld totdat Groszmutter er achter kwam en dat was niet best. Het mocht niet meer gespeeld worden.

Het zijn allemaal heel simpele dingen die Regina ons vertelde doch zij werpen toch wel een licht op een tijd, die heel anders was dan de onze.

Er werd hard en lang gewerkt; boenen, wassen, hooien, slachten, kleren maken of verstellen. Een diep godsdienstig leven; helaas dikwijls was de godsdienst meer bedreigend dan bevrijdend zoals het toch behoort te zijn.

Maar toch groeiden er sterke en taaie mensen op. Ieder moest voor zich zelf zorgen. Er was geen regering die in sprong als men in moeilijkheden geraakte. Geen werkeloosheidsuitkering of W.A.O. De families moesten elkaar bijspringen en soms werd men door de kerk wat geholpen als men vast dreigde te lopen.

Dikwijls stierven de moeders vrij jong, zij hadden veelal een dubbele taak als de mannen maanden of langer in het buitenland verbleven. Als de vaders er in slaagden een zaak te vestigen in het buitenland haalde men hun zonen in hun zaak en bleef de moeder alleen met haar dochters achter.

Maar de vele familiefoto's tonen toch tevreden mensen. Zelfbewuste mannen met lange duitse pijpen.

In Mettingen staan nu nog vele grote huizen gebouwd door kooplieden, die hoopten daar hun laatste levensdagen te slijten.

Maar voor al die Groszmutter's in Mettingen zullen we veel respect moeten hebben.